

Naar een duurzame pootaardappelteelt in het Hogeland Den Andel, 19 juni 2020

'De betrokkenheid van de provincie is een voorwaarde voor het slagen van het project.' Daarmee zet Koos Koop, bestuurslid van Collectief Midden Groningen, de toon bij de opening van deze ontmoeting van gedeputeerde Henk Staghouter met deelnemers van het project Verduurzaming van de Pootaardappelteelt op de Groninger klei.

We zijn in Den Andel, op het akkerbouwbedrijf van Jan en Hendrik Jan Wolthuis. Het gesprek gaat over de pootaardappelteelt op de Groninger klei. En over de landbouw die in beweging moet blijven, wat de drijfveer is van een groep akkerbouwers in het Hogeland om de pootaardappelteelt toekomstbestendig te maken en hun stip op de horizon.

De pootaardappel is een exportproduct. Over de hele wereld wordt de pootaardappel uit Groningen geroemd om de hoge kwaliteit. En omdat de aardappel zeer efficiënt omgaat met water en voedingsstoffen, wordt deze ook op veel plekken in de wereld verbouwd. Maar hoe houden we op de Noordelijke Kleischil op de lange termijn de teelt gezond?

'Door allerlei oorzaken zijn de productiemethoden in ons land in de loop van de jaren in een bepaalde hoek gedrukt' benadrukt Jan Wolthuis zonder daar een oordeel over te geven. 'Er moest vooral efficiënt en goedkoop voedsel verbouwd worden. Het wordt nu duidelijk dat onze manier van voedsel produceren ook zijn keerzijde heeft.'

Hoog tijd dus, om een andere weg in te slaan. De reguliere akkerbouwers kunnen veel leren van de kennis die in de biologische teelt is opgebouwd, zonder noodzakelijk om te schakelen naar biologisch.

De afgelopen drie jaar hebben vier akkerbouwers in het Hogeland proefvelden in hun bouwplan opgenomen om te experimenteren met maatregelen die de pootaardappelteelt zouden kunnen verduurzamen. Hierbij werden ze begeleid door het Louis Bolk Instituut en Hoogland bv. Begin dit jaar is dit afgerond. Maar de honger naar meer kennis over toekomstbestendige productiemethoden was nog niet gestild. Er werd gezocht naar mogelijkheden om een vervolgproject op te starten.

Peter Roelfsema, projectleider Natuurinclusieve Landbouw in Groningen, werd benaderd om mee te denken. Het is een overbruggingsjaar geworden, die het mogelijk maakt om met dit project in 2021 zonder onderbreking aan te sluiten bij de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL).

'Het enthousiasme van de deelnemers van dit Pootgoedproject heeft mij over de streep getrokken om een overbruggingsjaar mogelijk te maken.' aldus Roelfsema. 'Er is in de afgelopen 3 jaar veel geïnvesteerd om meer kennis te krijgen over duurzame productiemethoden. Met het overbruggingsjaar kan het project doorgaan zodat we geen jaar hoeven te missen.'

Op het bedrijf van Jan en Hendrik Jan Wolthuis kan de proef met een Sabbatical Year voor de bodem doorgaan. Een deel van de intensief gebruikte grond krijgt een jaar de tijd om bij te komen. Dat is meer dan een seizoen geen productie op die grond: diverse mengsels van kruiden worden gezaaid en gemonitord op hun effect op de bodem en het bodemleven. Het gaat dan onder meer om het effect van de kruiden op de bodemstructuur en de binding van stikstof zodat de kunstmestgift voor het volggewas geminimaliseerd kan worden. Maar ook de flora en fauna heeft zichtbaar profijt van de rust, vrij van chemische middelen en bewerkingen. De grond kan meer in evenwicht komen en zo een goed biotoop vormen voor schimmels en insecten in de grond, wat op zijn beurt weer gunstig is voor de groei van de gewassen.

Egge Jan Hommes maakt via dit pootgoedproject én de deelname aan het ANLb en het GLB project Akkerbelt een koppeling tussen de diverse projecten. Effecten vergroten door samenhang, een bredere uitstraling en kleine stapjes tegelijk typeren zijn inzet. Op zijn bedrijf, dat in de basis gangbaar is, wordt een klein deel omgeschakeld tot biologische teelt.

'Als het om de teelt van voedsel gaat, is het duidelijk hoe de maatschappij vindt dat het *niet* moet. Maar het is interessanter hoe het *wel* kan.' is de gedachte van Egge Jan. 'Je kan aan veel knoppen draaien om de teelt van voedingsgewassen gezonder en duurzamer te maken, maar door één variabele tegelijk te hanteren, kan je de risico's beperken en het effect overzichtelijk houden.'

In overleg met Louw Hoekstra van Hoogland bv Leeuwarden is begonnen met het toedienen van mineralen om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen te minimaliseren. Met akkerranden via het GLB project Akkerbelt wordt geprobeerd om meer natuurlijke vijanden van de luis te trekken. Deze akkerranden, die in samenwerking met de Vlinderstichting worden gemonitord op luizen en hun natuurlijke vijanden, liggen ook langs de proefvelden van het Pootaardappelproject. Zo kan de invloed van de akkerranden op de proefvelden met mineralentoediening en minder chemiegebruik worden gevolgd.

Het uitdragen van de kennis, die met dit project wordt opgedaan, loopt voor een groot deel via het Collectief Midden Groningen: de agrarische ondernemers die lid zijn van het collectief en het netwerk dat de afgelopen jaren via het ANLb is opgebouwd.

Het gaat niet alleen om kennis. Het is een proces van 'omdenken', de houding om je bedrijf toekomstbestendig te willen maken. De verspreiding van die houding onder de collega akkerbouwers moet vanuit de sector komen.

Gedeputeerde Henk Staghouter luistert geïnteresseerd naar de groep akkerbouwers. En deze agrarische ondernemers zijn er eerlijk over: de belangstelling en betrokkenheid, die de provincie via de komst van Henk Staghouter in deze bijeenkomst laat zien, geeft verbinding en energie. Vanaf de start van het project Verduurzaming Pootaardappelteelt is er een mooie innovatieve groep ontstaan waarin op een prettige manier wordt samengewerkt. Die positieve energie heeft de groep hard nodig: het omschakelen van gangbaar naar chemievrij of biologisch is een proces van jaren. Het 'omzetten' van de bodem naar biologische teelt duurt ongeveer 6 jaar. Een agrarische ondernemer die wacht tot de biologische teelt de norm wordt, die mist de boot.

Voor een duurzame productie van pootaardappelen (en van voedsel in het algemeen) is een ruimer bouwplan nodig. En de grond heeft tijd nodig om aan duurzame productiemethoden te wennen. Op de langere termijn zullen de opbrengsten per ha stijgen, maar voor het zover is moet de agrarische ondernemer worden geholpen om die omschakeling te maken. Financieel, maar ook via wet- en regelgeving. Een regionale kringloop met eiwitgewassen in het bouwplan past heel goed

in het toekomstbestendig maken van de akkerbouw. Maar juist de wetgeving en ook de import van goedkope soja voor veevoer bijvoorbeeld, maakt een transitie onder de huidige omstandigheden haast onmogelijk.

Erfbetreders en toeleverende bedrijven kunnen veel betekenen in de transitie. Er zal vraag zijn naar andere, resistente rassen. Maar wat gevraagd wordt, is niet altijd makkelijk en op de korte termijn te leveren.

De techniek kan ons verder helpen. Dat zien we in de precisie landbouw en het opnieuw toepassen van oude technieken zoals mechanisch schoffelen. Voor de techniek geldt dan weer in de meeste gevallen, dat er pas wordt ontwikkeld als de behoefte er is.

Gedeputeerde Henk Staghouwer spreekt zijn dank uit voor het openhartige gesprek en zal er zijn voordeel mee doen. De insteek van de pootaardappeltelers, om hun teelt te verduurzamen past goed in het programma Natuurinclusieve Landbouw van de provincie. Een vervolg op het project Verduurzaming van de pootaardappelteelt zal ook in de streefbeeldsessies worden gepresenteerd. Beleidsmedewerker Natuurinclusieve Landbouw Suzanne Lammersen roept de akkerbouwers en andere betrokkenen op om vooral mee te denken om dit streefbeeld voor de Noordelijke Kleischil vorm te geven.

Na afloop krijgen alle aanwezigen een zakje aardappels mee: Frieslanders, verbouwd op Groninger bodem...